

Anders Anagrius
Integrationschef
08 124 57 192
anders.anagrius@ekero.se

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Dnr KS17/20-160

1. Inledning

Regeringen tillsatte i juni 2014 en nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Samordnarens uppdrag är att utveckla och stärka arbetet på lokal nivå och säkerställa samverkan mellan myndigheter, kommuner och civilsamhällets organisationer. I uppdraget ingår också att förbättra stöd till anhöriga, ta fram en sammanhållen strategi för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism, verka för att kunskapen om våldsbejakande extremism ökar och att förebyggande metoder utvecklas.

Som ett led i arbetet har Sveriges kommuner uppmanats att utveckla lokala handlingsplaner för arbetet mot våldsbejakande extremism. Samordnaren har utarbetat rekommendationer till stöd för arbetet med att ta fram handlingsplaner.
http://media.samordnarenmotextremism.se/2015/12/tolv_rekomendationer_lokal_handlingsplan_151214.pdf

I juni 2016 publicerade samordnaren även en nationell strategi mot våldsbejakande extremism.
<http://www.regeringen.se/contentassets/8e9319885a544c00bc788e3a371f93b3/nationell-strategi-mot-valdsbejakande-extremism>

Ekerö kommun ska verka aktivt mot våldsbejakande extremism. I kommunen är yttringar av våldsbejakande extremism jämfört med andra kommuner i länet inte så tydliga eller frekventa. Förutsättningarna för att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremism bör därför vara relativt goda men det kan också vara lämpligt att göra en inventering för att få ett bättre underlag om risker och förekomst.

Denna handlingsplan tar sin utgångspunkt i de nationella rekommendationerna och syftar till att vara ett stöd i det lokala arbetet mot våldsbejakande extremism i Ekerö kommun. Handlingsplanen förtydligar kommunens ansvar, hur arbetet kan införlivas i befintlig verksamhet och hur samverkan ska ske samt vilka insatser som kan göras på olika preventionsnivåer.

2. Våldsbejakande extremism - definition

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som bejakar och legitimerar våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska åsikter och idéer där terrorism är en metod. Den våldsbejakande extremismen accepterar därmed inte en demokratisk samhällsordning.

Den våldsbejakande extremismen i Sverige består i huvudsak av tre definierade riktningar: högerextremism inom vit makt-miljöer, vänsterextremism inom de autonoma miljöerna samt islamistisk extremism.

Extremismen förekommer och frodas i ofta i grupper, men utanför de våldsbejakande miljöerna finns ensamagerande individer som med hjälp av ideologierna inom miljöerna kan inspireras och uppmuntras till att begå våldsamma handlingar och terroristattentat.

3. Utgångspunkter

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Det handlar om både offentliga verksamheter såsom kommun, skola, fritidsverksamhet, socialtjänst, polis och säkerhetspolis samt aktörer inom civilsamhället såsom idrottsföreningar, ungdomsorganisationer och religiösa samfund. En individ som ägnar sig åt våldsbejakande extremism kan vara våldsbenägen, men kan också undvika att själv använda våld och koncentrera sig på att andra gör det. Våldet anses vara en legitim metod för att påverka samhället och demokratiska lösningar förkastas. De inriktningar av våldsbejakande extremism som för närvarande förekommer i det svenska samhället är i huvudsak högerextremism inom vit makt-miljöer, islamistisk extremism samt vänsterextremism.

I den nationella strategin betonas tre dimensioner som kan beskrivas på såväl nationell som lokal nivå. De är: främja demokratin, förebygga och förhindra. I bilden nedan illustreras dessa dimensioner i tre nivåer där olika funktioner arbetar i skilda nivåer men där samverkan är centralt för att arbetet ska bli effektivt.

Främjande arbete

Det främjande arbetet är en del i det dagliga arbetet i skolan, i fritidsverksamheter och i föreningar för att ge alla barn och unga bästa möjliga förutsättningar till en uppväxt där var och en kan känna delaktighet och gemenskap. En god samverkan med det civila samhället bidrar till delaktighet, stärker den sociala sammanhållningen och motverkar polarisering. I den samverkan med civilsamhället som utvecklats i kommunen bör frågan om våldsbejakande extremism kunna införlivas.

Förebyggande arbete

Den förebyggande dimensionen riktas mot grupper eller individer som befinner sig i en riskmiljö eller visat tecken på beteenden som kan leda till våldsbejakande extremism. Här har personal som arbetar nära barn och unga en mycket viktig roll. Med kunskap om radikaliserings och våldsbejakande extremism kan samtal och uppmärksamhet förebygga att unga ansluter sig till en våldsbejakande extremistisk miljö. Det kan också handla om att erbjuda alternativ som mentorskap, alternativa utbildningsvägar, praktikplats eller arbete. Stöd till anhöriga med rådgivning m.m. är andra exempel på åtgärder av förebyggande karaktär.

Kunskap bland personal om rutiner för hot och våldssituationer i arbetet är också viktigt för att arbetsuppgifter ska kunna utföras på ett tryggt sätt.

Förhindrande/intervenerande åtgärder

Den förhindrande dimensionen är inriktad på åtgärder/intervention mot individer som befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer samt deras anhöriga. Dessa individer är framför allt en uppgift för polis, säkerhetspolis och andra rättsvårdande myndigheter. De anhöriga har dock en viktig roll och det är därför betydelsefullt att det finns stöd till anhöriga i kommunen. Samverkan och informationsutbyte mellan kommunen och polis m.fl. kan ha stor betydelse för ett framgångsrikt arbete.

En strategisk samverkansfunktion ska därför etablera en särskild samverkan kring detta.

Kommunens ansvar

Kommunen har ansvar för att arbeta förebyggande och med insatser som motverkar våldsbejakande extremism i samverkan med andra aktörer. För att på strategisk nivå svara för detta inrättas en samordningsfunktion. I kommunens samverkansöverenskommelse med polisen ska arbetet mot våldsbejakande extremism inkluderas. Det är också kommunens ansvar att ta fram tydliga kontaktvägar in i kommunen.

4. Fokusområden

Arbete ska bedrivas inom följande fokusområden:

- Samverkan med andra aktörer
- Utbildning och stöd till medarbetare och verksamheter
- Stöd till anhöriga
- Kommunens kontakter lokalt, regionalt, nationellt och internationellt
- Metodutveckling

5. Samverkan med andra aktörer

Ekerö kommuns arbete mot våldsbejakande extremism bygger på samverkan med andra aktörer i samhället. Det avser till exempel samverkan med polis och säkerhetspolis men också med övriga civila samhället. Redan existerande nätverk inom Ekerö kommun som till exempel Samverkansrådet (Polis, kommun, bostadsbolag, centrumföreningen m.m.), ungdomsnätverket (samverkansorgan för polis, fältare, ungdomsmottagning rektorer, samfund m.fl.) samverkan med civilsamhälle inom t.ex. "Öar utan gränser" är viktiga resurser i arbetet.

Dialog ska föras med religiösa samfund i det förebyggande arbetet mot religiöst präglad våldsbejakande extremism.

6. Utbildning och stöd till medarbetare och berörda verksamheter i kommunen

Kommunens verksamheter berörs på olika sätt av våldsbejakande extremism. Det kan handla om situationer som uppstår i skolmiljö, på fritidsgårdar eller i andra sammanhang. Det handlar också om att kunna identifiera radikaliseringsprocesser. Genom arbetet mot våldsbejakande extremism ska stöd ges till förvaltningar och eventuellt andra aktörer för att dessa ska kunna orientera sig i sitt ansvar och se över lämpliga insatser. Berörda förvaltningar som barn och utbildning, socialtjänst och kultur och fritid ska med utgångspunkt från denna handlingsplan inom respektive ansvarsområde ange hur de ska arbeta mot våldsbejakande extremism. Detta görs förslagsvis i den årliga verksamhetsplanen.

Personal i Ekerö kommun som kan beröras av våldsbejakande extremism behöver utbildningsinsatser. Genom ökad kunskap och utbildning av berörd personal i verksamheter och funktioner kan fler individer fångas upp. Utsedda nyckelpersoner inom kommunen ska få särskild kompetenshöjande utbildning inom området för att i sin tur kunna ge stöd till anhöriga eller närstående. Extern samverkan med utbildning och information ska genomföras utifrån möjligheter och behov.

7. Stöd till anhöriga

Det är ofta anhöriga som först upptäcker tecken på ett förändrat beteende. Oroliga anhöriga eller närstående ska enkelt kunna ta del av information om stöd från kommunen. Det är också viktigt att anhöriga vet vart de kan vända sig om och när de upptäcker tecken på att en närstående är på väg in i våldsbejakande extremism.

8. Kommunens kontakter lokalt, regionalt, nationellt och internationellt

I arbetet mot våldsbejakande extremism ingår att bevaka och följa utvecklingen såväl regionalt som nationellt och internationellt inom området. Ekerö kommun har ett nära samarbete med andra kommuner m.fl. för utbyte av erfarenheter, information samt metoder.

9. Metodutveckling

Det är viktigt att kommunen följer utvecklingen av preventiva metoder och säkerställer att rätta metoder används för att nå resultat i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

10. Dimensionering av insatser och externt stöd

Dimensioneringen av arbetet mot våldsbejakande extremism måste följa den lokala lägesbilden på såväl individnivå som på situations- och områdesnivå. Likaså är det av yttersta vikt att behandla varje ärende specifikt (individuellt) då anledningarna till radikaliserings varierar såväl vad gäller ålder, genus och orsak. Dragningen till våldsbejakande extremism handlar inte nödvändigtvis om övertygelse om ändamålet, utan kan lika gärna vara kopplat till utanförskap, önskan om tillhörighet, bekräftelse, spänning etc. Bra utbildningsmaterial är t ex Samtalskompassen på den nationella samordnarens webb www.samordnarenmotextremism.se

Vidare har den nationella samordnaren öppnat en stödtelefonlinje som drivs av Röda Korset där stöd kan ges vid oro för att någon individ är på väg att vända sitt intresse i riktning mot våldsbejakande extremism. Telefonnumret till tjänsten är **020-100 200**.

Om personalen som bemannar stödtelefonen bedömer att åtgärder är nödvändiga, slussas ärendet till den kommun där den aktuella individen är skriven. Personalen har kontaktuppgifter till de särskilt utsedda personerna i respektive kommun och lokalpolisområde.

11. Samverkansparter

- Polisen
- Säkerhetspolisen
- Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism
- Räddningstjänsten
- Stockholms läns landsting/primärvård och psykiatri
- Församlingar och samfund med verksamhet i kommunen
- Föreningslivet i övrigt

12. Risktecken på radikalisering

Att en ung person uppvisar ett eller flera av följande tecken behöver inte automatiskt betyda att personen är på väg att radikaliseras eller att det finns en närvaro av våldsbejakande extremism i kommunen. Tecknen kan vara en anledning till att närmare undersöka situationen för att bedöma om insatser är nödvändiga.

- Ger uttryck för en känsla av otrygghet.
- Känner och visar bristande tillit till andra och till samhället.
- Många upplever sig diskriminerade eller orättvist behandlade.
- Signalerar åsikter och budskap genom yttre symboler och märken, klär sig enligt en viss grupps dress-code eller tatuerar sig.
- Ger uttryck för olika konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper.
- Tycker att det är okej med våld i vissa situationer för att protestera mot eller ändra samhället.
- Slutar med sina fritidsintressen, lämnar gamla kompisar och byter umgänge.
- Har relationer med personer och grupper som ger anledning till oro, t.ex. kopplingar till kriminalitet eller våldsbejakande extremism.
- Ägnar mycket tid åt hemsidor, tidsskrifter och böcker med våldsbejakande extremistiskt budskap.
- Är inblandad i konkreta händelser såsom våldsamma sammandrabbningar eller upplopp, mötet med högerextrema budskap.
- Uttrycker intoleranta åsikter, förkastar demokratiska principer, övertygad om att de egna åsikterna är de enda riktiga, försöker argumentera och överbevisa andra.
- Ger uttryck för konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper. Det kan vara judar, muslimer, invandrare, homosexuella osv.
- Är svartvit - frågor i vardagen handlar om ja eller nej.

- Argumenterar för absoluta lösningar t ex att en viss grupp ska bort, att samhället ska sprängas osv.
- Försöker legitimera sina åsikter genom missförhållanden i samhället eller världen.
- Isolerar sig eller har dåliga relationer till familjen, slutar gå i skolan.
- Ägnar sig åt våldsbejakande extremism och kan vara våldsbenägen.
- Blir tyst och introvert, är frånvarande.

13. Vart kan man vända sig?

Nationella stödlinjen för anhöriga

Röda korset driver den nationella stödlinjen för anhöriga. Där kan man få tips och råd om vad man kan göra för att hindra att ens anhörige dras in i en våldsbejakande rörelse. De ger även stöd om man bara vill prata om sin oro. Stödlinjen har personal som talar flera språk. Tel: 020-100 200.

Stöd från socialtjänsten

Kommunen erbjuder stöd till barn och unga efter individuell bedömning. Om oro finns för att barn under 18 år far illa, antingen misstanke om den unges egen radikaliserings eller att ett barn indirekt påverkas, hänvisas till socialtjänstens enhet för barn och ungdom. Tel 08 12 45 71 00.

Alla har ett ansvar att uppmärksamma barn som far illa. Alla som arbetar med barn och ungdomar har en skyldighet enligt lag anmäla oror för att ett barn far illa.

Kontakta polis

Vid oro tas kontakt via 114 14. Polisen tar i sin tur kontakt med säkerhetspolisen som gör en bedömning av ärendet. Vid en akut händelse, så som att någon är på väg för att kriga, genomföra ett terroråd eller annan kriminell handling, ta kontakt via 112.

14. Mer information

Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism,
<http://www.samordnarenmotextremism.se/>

Brottförebyggande rådet, <http://www.bra.se/>

Röda Korset, www.redcross.se
Nationell stödtelefon: 020 – 100 200